

Uudistuvaa ja vakaata kasvua Pohjois-Suomen tavoitteet hallitusohjelmaan

Kansallisesti tasa-arvoinen kehitys mahdollistaa eri puolilla maata olevien potentiaalien monipuolisen hyödyntämisen ja lisää siten kansantalouden muutoskestävyyttä. Osaamiseen ja luovuuteen panostamalla luodaan kasvua. Tasapainoiset olosuhteet synnyttävät luottamusta, arjen turvallisuutta ja rohkaisevat yrittämiseen.

Pohjois-Suomessa on käynnissä positiivinen rakennemuutos. Talous kasvaa, uusia työpaikkoja syntyy ja näkymät ovat positiiviset. Toteutumassa ja vireillä on laajoja teollisia investointeja. Osaavan työvoiman saataavuus on noussut kasvun pullonkaulaksi.

Työllisyysasteen nostamisessa on maakunnissa, kaupunkiseuduilla ja kunnissa tehtävä elinvoimatyö keskeisessä roolissa. Ilmaston muutoksen hallinnan mahdollisuudet ja keinot vaihtelevat huomattavasti alueittain. Tavoitteiden läpivieminen on talousnäkömien ja demografisen kehityksen näkökulmasta aiempaa haastavampaa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa monitasohallintoa. Maakuntien liitot aluekehittämismisviranomaisina luovat alueellista tilannekuvaa, vahvistavat alueellisesti eri toimijoiden yhteistä kehittämistä sekä rakentavat alueellisiin tarpeisiin perustuvia vaikuttavia ratkaisuja. Alueelliset toimenpiteet luovat edellytyksiä elinvoimalle sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnille, millä vaikutetaan myös korjaavien sote- ja työllisyyspalveluiden tarpeeseen.

Pohjois-Suomen neljä maakuntaa – Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa - esittävät tulevan hallituksen ohjelmaan seuraavat neljä kokonaisuutta korostaen maakuntien ja valtion aluehallinnon roolia aluekehittämisessä ja alueiden elinvoiman turvaamisessa koko Suomessa.

1. Innovaatio- ja koulutustoiminta, teollisuuden toimintaedellytykset sekä osaavan työvoiman saataavuus

Hallituksen tulee perustaa innovaatiopolitiikkansa maakuntien vahvuusaloihin ja niihin kysymyksiin, joihin haetaan vastauksia kansainvälisellä tasolla. Pohjois-Suomen painopisteitä ovat kierto- ja biotalous, energian varastoinnin ja akkuklusterin kehittäminen, ICT –osaaminen ja alan yritysten toimintaedellytykset, teknologiateollisuus, talousmetsien luonnonhoito, kestävä puurakentaminen ja terveellinen asuminen sekä kestävä matkailu ja -kaivostoiminta. Hallituksen tulee kohdistaa toimenpiteitä paitsi yritysten tki-toimintaan myös pilotteihin, joissa uudistetaan kokonaisten yhdyskuntien toimintatapoja mm. nopeiden kokeilujen ja innovaatioiden toteutukseen osoitettujen erillisrahoitusten muodossa (vrt. AIKO-rahoitus). ja huomioidaan digitalisaation mahdollisuudet

Hallituksen tulee turvata pohjoisen teollisuuden toimintaedellytykset ja vauhdittaa investointien syntymistä Suomeen mm. nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla teollisuuden ja kaivostoiminnan luvitusprosesseja ja poistamalla datakeskuksilta energiaverot. Business Finlandin palvelut tulee turvata ja niitä tulee kehittää vastaamaan elinkeinojen kasvua ja kansainvälistymistä kaikissa maakunnissa. Kansallisten toimijoiden ja rahoittajien tulee ottaa huomioon maakuntien älykkään erikoistumisen strategiat ja niiden painopisteet resurssien jaossa.

Pohjois-Suomen maakunnat esittävät korkean osaamisen tason nostamisen yhdeksi Suomen kärkitavoitteista. Oppi- ja tutkimuslaitosten resursseja tulee lisätä merkittävästi niin, että ne voivat kehittää entistä ketterämpiä tapoja vastata elinkeinoelämän osaamistarpeisiin ja osallistua vaikuttavasti maakuntien kehittämiseen. Tavoitteena on tki-rahoituksen tason nosto 4 prosenttiin BKT:sta. Ammatilliseen koulutukseen tulee lisätä aloituspaikkoja ja uudistaa rahoitusmallia ottamaan huomioon alueelliset tarpeet. Korkeakoulujen välistä yhteistyötä tulee edelleen edistää ja koulutuksen innovatiivista digitalisointia jatkaa kaikilla kouluasteilla.

Vaikka työttömyys on alentunut, on työllisyysaste edelleen maan keskiarvon alapuolella. Työllisyysasteen nostaminen on keskeinen keino työvoiman saamiseen, asukkaiden hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä julkisen talouden kestävyysvajeen pienentämiseen.

Hallituksen tulee varmistaa osaavan työvoiman saatavuus kaikkialla Suomessa ja hakea keinoja kasvukusten ulkopuolella avoinna olevien työpaikkojen ja kasvualojen koulutuspaikkojen vetovoiman ja kilpailukyvyyn lisäämiseen. Työn vastaanottamisen houkuttelevuutta vähentäviä ja osa-aikatyön vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja tulee purkaa. Työvoiman liikkumisen edistämiseksi hallituksen tulee harjoittaa aktiivista työperäistä maahanmuuttopolitiikkaa tiiviissä yhteistyössä alueiden kanssa. Työvoiman saatavuuteen vaikuttavia lupakäytäntöjä tulee yksinkertaistaa ja tarveharkinnasta luopua.

Hallituksen tulee turvata kaikilla alueilla elinkeinojen tarvitseman osaamisen saatavuus sekä edistää alueellistamispolitiikkaa (tehdyn selvityksen linjausten mukaisesti).

2. Suomen eri alueiden saavutettavuus

Hallituksen tulee panostaa erityisesti elinkeinojen ja kansainvälisen kaupan tarvitsemaan infrastruktuuriin. Hallituksen tulee viedä Pohjois-Suomen kannalta strategisesti merkittäviä hankkeita määrätietoisesti ja Suomen edut maksimoiden eteenpäin. Näitä hankkeita ovat Ten T-verkoston täydentäminen pohjoisilla käytävillä, Koilliskaapelin rakentaminen ja jäämerenradan suunnittelun jatkaminen. Lentoliikennestrategia tulee nopealla aikataululla uudistaa kasvua tukevaksi. Nopeat verkot – kansallinen laajakaistahanke täytyy viedä riittävillä resursseilla loppuun ja erityisen haasteellisille alueille tulee valmistella erillisratkaisut. Hallituksella tulee tarvittaessa olla valmiudet uuden täydentävän laajakaistaohjelman käynnistämiseen. Liikenneväylien korjausvelan purkamiseen on varattava riittävä rahoitus ja tätä rahoitusta on osoitettava maakunnille.

Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa painotetaan koko maan saavutettavuuden kehittämistä ja huomioidaan erityisesti elinkeinoelämän ja vientiteollisuuden kuljetustarpeet. Uudistetaan kuljetustuen määrää ja kriteereitä niin, että se on kilpailukykyinen Ruotsin alueisiin verrattuna. Liikenteen päästöjen rajoittamisessa varmistetaan, että toimenpiteet voidaan liikennetarpeita vaarantamatta toteuttaa myös koko Pohjois-Suomessa. Biokaasun tuotantoa ja käyttöä tulee edistää esim. julkisten hankintojen kautta ja varmistaa jakeluverkon ulottamista koko maahan tulee tukea. Samoin sähköautojen latauspisteiden verkosto pitää saada kattavasti myös Pohjois-Suomeen. Ulkomaiselle rekkaliikenteelle tulee kohdentaa tienkäyttömaksut.

3. Aktiivinen eurooppapolitiikka

Hallituksen tavoitteena tulee olla koheesio- ja maatalouspolitiikan rahoitussaannon maksimointi ja valmius EU-budjetin korottamiseen. Suomen pitää vahvasti ajaa Pohjois- ja Itä-Suomen erityisaseman turvaamista ja ottaa tavoitteeksi harvan asutuksen kriteerin lisääminen siirtymäalueen jakomekanismiin.

Hallituksen tulee ottaa strategisesti tärkeillä aloilla aktiivinen ja ennakoiva rooli EU-tason tavoitteiden asettamisessa ja eurooppalaisten kumppanuuksien muodostamisessa. EU-vaikuttamisstrategiat tulee laatia yhteistyössä maakuntien kanssa. Erityisen tärkeää on ennakoiva ote arktisen politiikan, EU:n aluepolitiikan sekä ilmasto- ja metsäpolitiikan saroilla. Digitalisaation, koulutuspolitiikan, kiertotalouden ja kyberturvallisuuden aloilla Suomella on mahdollista ottaa suunnannäyttäjän rooli.

4. Alueiden elinvoima

Maakuntien aluekehitystyön resursseja ja organisointia tulee vahvistaa turvaamalla valtion rahoituksessa riittävät kansalliset ja EU-pohjaiset alue-, yritys-, innovaatio-, työvoima-, osaamis-, maaseutu- ja kaupunkipoliittiset määrärahat sekä yhtenäistämällä näiden rahoitusinstrumenttien toimeenpanoa aluetasolla. Eri-tyisesti tulee huomioida pohjoisten maakuntien erityispiirteet: luonnonolosuhteet, pitkät etäisyydet, harva asutus ja kolme saamenkieltä.

Valtion (alue)hallintoon ei tule tehdä sektorikohtaisia erillisratkaisuja, jotka heikentävät alueellista toiminta- ja päätösvaltaa. Valtion, maakuntien liittojen ja kuntien sekä yksityisten toimijoiden välisiä yhteistyökokeiluja tulee mahdollistaa ja edistää vapaaehtoisuuden pohjalta ja selvittää niille myös uusia rahoitusmalleja. Päätyneen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyön tuloksia tulee hyödyntää mahdollisimman laajasti tulevalla hallituskaudella.

Itä- ja Pohjois-Suomelle tulee laatia oma rakennerahasto-ohjelma sekä varmistaa, että EU:n säädösvalmistelusta, hallitusohjelmassa ja kansallisessa ohjelmavalmistelussa tunnustetaan Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema Euroopan harvaan asuttuna alueena ja turvataan alueelle määrällisesti riittävä ja aluelähtöisesti kohdistettava rahoitus. Rakennerahasto- ja muiden EU-ohjelmien välittäviksi viranomaisiksi tulee määritellä 18 maakunnan liittoa, jotka yhteistyössä ELY-keskusten kanssa tekevät ohjelmarahoitukseen perustuvat rahoituspäätökset.

Valtioneuvoston ja maakuntien välistä aluekehityskeskustelu -toimintamallia pitää jatkaa ministeriöiden ja alueiden säännöllisenä yhteistyöfoorumina. Aluekehityslainsäädännön toimialaa tulee laajentaa poikkihallinnolliseksi ja maakunnan liittojen suunnittelutehtävää laajentaa koskemaan alueellisia ilmasto- ja ympäristöstrategioita, joissa tulee poikkihallinnollisesti yhteen sovittaa ilmastoon ja ympäristön tilaan vaikuttavia kehittämis-, suojele- ja muita toimenpiteitä.

Alueiden käytön suunnittelussa tulee säilyttää maakuntakaavan ohjausvaikutus ja nykytuotoinen oikeusvaikutteisuus maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettaessa.

Metsähallituksen tuotoista tulee tulouttaa osa niille alueille, josta se on peräisin, kohdennettavaksi metsätalouden ja luontomatkailun kehittämiseen. Kaivoslakia on uudistettava kiinnittäen huomiota hankkeiden elinkeino-, alue- ja ympäristövaikutuksiin sekä lupaprosessien nopeuttamiseen. Samoin lakia uudistettaessa pitää varmistaa, että yritysten vastuut saadaan riittävästi ulottumaan mahdollisten haittojen korvaamiseen paikallistasolle sekä jälkihoidon kustannuksiin. Voimalaitosyhtiöille on asetettava velvoitteet vaelluskalankantojen palauttamisen vaatimien kalateiden toteuttamiseksi.